

کردار يك
مردمان و پادشاهان

گفتار يك
مردمان و پادشاهان

پندار يك
مردمان و پادشاهان

عزده اوستا

جزوی از نامه مینوی

اوستا

تفسیر و تألیف

پور داود

دنیای کتاب

اوستا . خرده اوستا . فارسی - اوستایی .
خرده اوستا جزوی از نامه مینوی اوستا / تفسیر
و تالیف پوردادود . - تهران : دنیای کتاب ، ۱۳۸۳ .
ص ۲۷۵

ISBN 964-246-215-3

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیفا .
۱ . اوستا . خرده اوستا -- ترجمه ها .
الف . پوردادود ، ابراهیم ، ۱۳۶۴ - ۱۳۴۷ ، مترجم .
ب . عنوان .

۲۹۵/۸۲

PIR151Y

الف ۱۳۸۳

۸۳-۱۱۹۶م

کتابخانه ملی ایران

نام کتاب: خرده اوستا - جزوی از نامه مینوی
تفسیر و تالیف: ابراهیم پوردادود
ناشر: دنیای کتاب
نوبت چاپ: اول
تاریخ نشر: ۱۳۸۴
تیراژ: ۱۵۰۰ جلد
لیتوگرافی: رویداد
چاپ: پیک ایران
شابک: ۹۶۴-۲۴۶-۲۱۵-۳

آدرس : تهران، خ انقلاب، خ فخر رازی بن بست وزیر نظامی، پلاک ۶۷

تلفن : ۶۴۹۶۰۱۴ - ۶۴۹۹۳۲۷ - ۶۹۶۳۷۷۰

شمايل حضرت زرتشت در طالار نقاشي درسدن (DRESDEN)
(المان) از نقاش غير معلوم

A PAINTING OF ZARATHUSHTRA IN THE ART GALLERY OF
DRESDEN, GERMANY.

فهرست مندرجات

صفحه	
۱۸-۹	کتابهایی که استفاده شده است
۲۱-۱۹	دین دبیره (الفبای اوستا)
۲۴-۲۲	دیباچه
۲۹-۲۵	خرده اوستا
۳۸-۳۰	آذر یاد مهراسپندان (موبدان موبد ایران در عهد ساسانیان)
۴۱-۳۸	اندرز نامه آذر یاد مهراسپندان
۴۳-۴۲	سرود مزدیسنی
۵۷-۴۴	<u>پرامون بشت</u> = آیشم و هو یثا آهو
۵۶-۵۵	تفسیر آیشم و هو و یثا آهو و ینکبه هاتم
۷۴-۵۸	<u>بیرنگ کشتی بستن</u>
۵۸	بیرنگ
۶۰	سدره و کشتی
۷۳	تفسیر بیرنگ کشتی بستن
۷۷-۷۵	کتاب بیرنگستان
۸۱-۷۸	کتاب روچر کرت دینیک
۹۰-۸۲	<u>سروش باژ</u>
۸۴-۸۳	باژ و زمزمه
۸۴	تفسیر سروش باژ
۹۷-۹۱	<u>زروان</u> = زمانه
۹۶-۹۴	وساله « علمای اسلام »

صفحه	
۱۰۲-۹۸	<u>هوشبام</u>
۱۰۰	تفسیر هوشبام
۱۰۶-۱۰۳	<u>پنج بیایش</u>
۱۱۶-۱۰۷	تفسیر خورشید بیایش
۱۱۹-۱۱۷	» مهر بیایش
۱۲۵-۱۲۰	» ماه بیایش (اندروماه، بر ماه، و شپتت = اوقات مختلف ماه)
۱۲۹-۱۲۶	» اردو بسور بانو بیایش (آبان بیایش)
۱۳۷-۱۳۰	» آتش بهرام بیایش (آذر فروغ، آذر گشسپ، آذر برزین مهر)
۱۴۷-۱۳۸	<u>گیاههای خوشبو و بخور در اوستا</u>
۱۵۲-۱۴۸	<u>پنجگاه</u>
۱۵۶-۱۵۳	تفسیر هاونگاه (اثر یمن ایشیه در دین و دین = ایرمان)
۱۵۹-۱۵۷	» ریتونگاه
۱۶۳-۱۶۰	» اُزیرنگاه (مراتب هفتگانه یشوایان دینی)
۱۷۰-۱۶۴	» اویسرونگاه
۱۷۳-۱۷۱	» اُشهینگاه
۱۷۸-۱۷۴	کتاب ائو-گم-تچا سطر سطر
۱۸۰-۱۷۹	نریوسنگ Neryōsang دستور پارسیان در قرن دوازدهم میلادی
۱۸۴-۱۸۱	همستگان = برزخ
۱۹۰-۱۸۵	<u>سیروزه</u> (فرشتگان سی روز ماه)
۱۹۷-۱۹۱	تفسیر سیروزه کوچک
۲۰۳-۱۹۸	» سیروزه بزرگ
۲۱۴-۲۰۴	<u>نقوم مزدیسنا</u>
۲۲۳-۲۱۵	گهنبار (شش جشن بزرگ دینی سال)

صفحه	
۲۲۸-۲۲۴	<u>آفرینگان</u>
۲۳۰-۲۲۹	آفرینگان دهمان
۲۳۴-۲۳۱	تفسیر آفرینگان دهمان
۲۳۷-۲۳۵	آفرینگان گاما
۲۴۴-۲۳۸	آفرینگان کهنبار
۲۴۸-۲۴۵	آفرینگان ریتوین
۲۶۴-۲۴۹	فرهنگ لغات اوستا
۲۶۷-۲۶۵	فرهنگ لغات بهلوی
۲۷۰-۲۶۸	فهرست برخی از لغات
۲۷۴-۲۷۱	فهرست اسامی قبایل و اشخاص و کتب و اماکن و بلاد

کتابهای که استفاده شده است

کتاب اوستا و پهلوی و یازند و کتب تفاسیر آنها کتب فارسی و عربی
فرهنگهای اوستا و پهلوی و فارسی و عربی

- ۱ Avesta: Die Heiligen Schriften der Parsen. im Grundtexte sammt der Huzvâresch Übersetzung herausgegeben von Friedrich Spiegel II Bände; Wien 1853-1858.
شماره ۵ و ۶ و ۱۱۳ و ۱۲۰ و ۱۲۱ این فهرست نگاه کنید
- ۲ Zendavesta or The Religious Books of the Zoroastrians, edited by N. L. Westergaard, Vol. I. Copenhagen 1852-54.
اوستا باهتمام و سترگارد
- ۳ Avesta. Die Heiligen Bücher der Parsen herausgegeben von Karl F. Geldner; Stuttgart 1886-1895.
اوستا باهتمام گدنر
شماره ۸۸ و ۸۹ این فهرست نگاه کنید
- ۴ Vendidad. Avesta text with Pahlavi translation and commentary. Vol. I—The Texts, Vol. II—Glossarial Index, edited by Dastoor Hoshang Jamasp; Bombay 1907.
وندیداد با تفسیر پهلوی (زند) باهتمام دستور هوشنگ جاماسپ
- ۵ Avesta. Die Heiligen Schriften der Parsen. Aus dem Grundtexte übersetzt, mit steter Rücksicht auf die Tradition von F. Spiegel: III Bände; Leipzig 1852-1863.
تفسیر اوستای اشیکل
Parsen. Aus dem Grundtexte übersetzt, mit steter Rücksicht auf die Tradition von F. Spiegel: III Bände; Leipzig 1852-1863.
- ۶ Commentar über das Avesta von F. Spiegel: II Bände; Wien 1864-1868.
شماره ۱ و ۱۱۳ و ۱۲۰ و ۱۲۱ این فهرست نگاه کنید
- ۷ Avesta. Livre sacré du Zoroastrisme, traduit du texte Zend par C. de Harlez; Paris 1881.
تفسیر اوستای دهارله
traduit du texte Zend par C. de Harlez; Paris 1881.
شماره ۱۳ و ۹۱ نگاه کنید
- ۸ Le Zend-Avesta, Traduction nouvelle avec commentaire historique et philologique par James Darmesteter; III volumes; Paris 1892-1893.
تفسیر اوستای دارمستر
avec commentaire historique et philologique par James Darmesteter; III volumes; Paris 1892-1893.
شماره ۸۴ و ۸۵ این فهرست نگاه کنید

- ۹ Avesta. Die Heiligen Bücher der Parsen : تفسیر اوستای ولف : übersetzt auf der Grundlage von Chr. Bartholomae's Altiranischem Wörterbuch von Fritz Wolff ; Strassburg 1910.
- ۱۰ Die Yäst's des Avesta übersetzt und : تفسیر یشتای لومل : eingeleitet von Hermann Lommel ; Göttingen 1927.
- ۱۱ Handbuch der Zendsprache von : فرهنگ لغات اوستای یوستی : Ferdinand Justi ; Leipzig 1864.
بشماره ۲۹ و ۱۰۲ و ۱۰۳ این فهرست نگاه کنید
- ۱۲ Handbuch der Awestasprache von : فرهنگ لغات اوستای گِجر : Wilhelm Geiger ; Erlangen 1879.
بشماره ۱۸ و ۴۴ و ۸۷ این فهرست نگاه کنید
- ۱۳ Manuel de la Langue de l'Avesta par : فرهنگ لغات اوستای دهارله : de Harlez ; Paris 1882.
- ۱۴ Complete Dictionary of : فرهنگ لغات اوستای کاوسجی ادالچی کانگا : the Avesta's Language by Kavasji Edalji Kanga ; Bombay 1900.
- ۱۵ فرهنگ لغات ایران قدیم (فرس و اوستا) تألیف بارثولومه : Altiranisches Wörterbuch von Christian Bartholomae ; Strassburg 1904.
- ۱۶ Zum Altiranischen Wörterbuch Nachar- : و باز از همین مؤلف : beiten und Vorarbeiten ; Strassburg 1906.
بشماره ۱۹ و ۷۰ و ۷۶ این فهرست نگاه کنید
- ۱۷ Aërpatastân and Nirangastân : نیرنگستان ترجمه سهراب جمشید جی بسارا : translated by Sohrab Jamshedjee Bulsara ; Bombay 1915.
- ۱۸ Aogemadaêiâ, ein Parsencontractat in Pâzend, : آتوگمدائیآ ترجمه گِجر : Altbaktrisch und Sanskrit, herausgegeben, übersetzt von W. Geiger ; Erlangen 1878.
بشماره ۱۲ و ۴۴ و ۸۷ این فهرست نگاه کنید
- ۱۹ Arica XIII, zwei Stücke aus Vičarkart i : وجرکرت دینیک : Dānik ; Arica XIV, die avestischen Texte des Vičarkart i Dānik von Chr. Bartholomae in Indogermanische Forschungen, herausgegeben von K. Brugmann und W. Streitberg, XI Band und XII Band ; Strassburg 1900, 1901.
- ۲۰ Zand i Khūrtak Avistak : زندِ خرده اوستا (تفسیر پهلوی خرده اوستا) : edited by Ervad Bamanji Nasarvanji Dhabhar ; Bombay 1927.

- ۲۱ *Pāzend Texts collected and collated by Edalji*: متون یازند: بشارة ۴۷ این فهرست نگاه کنید. Kersāspji Antiā; Bombay 1909.
- ۲۲ *Ganjeshāyugān, Andarze Āterpāt*: اندرز خسروکوان (قبادان): کنج شایگان, اندرز آذریاد مهرانسند, ماتیگات شترنگ (شطرنج) *Māraspandān, Mādigāno Chatrang and Andarze Khusroe Kavātān* by Peshutan Dastur Behramji Sanjana; Bombay 1885.
- ۲۳ *Notes sur quelques petits textes Pehlevis par West dans Le Muséon VI*; Louvain 1887. بند نامک و زرک مهر (بند نامه بزرگهر): این فهرست نگاه کنید.
- ۲۴ *Le Livre des Conseils d'Āterpāt-i Mansarspendān par de Harlez dans Le Muséon VI*; Louvain 1887. اندرز آذریاد مهرانسندان ترجمه دهارله:
- ۲۵ *Sitzungsberichte der Kais. Akademie der Wissenschaften in Wien, Band CXXXVI. VIII Beiträge zur Textkritik und Erklärung des Andarz i Āturpāt i Mahraspandān. Mit einer Deutschen übersetzung dieses Tracts von Friedrich Müller*; Wien 1897. اندرز آذریاد مهرانسندان ترجمه مولر:
- ۲۶ *Dinkard, the original Pahlavi text with its transliteration in Zend characters—and in Roman characters—translated into English and Gujarati by Peshotan Dastur Behramji Sanjana and Darab Dastur Peshotan Sanjana*; XVIII volumes; Bombay 1874-1926.* دینکرد, متن پهلوی و ترجمه سنجانا:
- ۲۷ *Sacred Books of the East*, ترجمه کتاب هشتم و نهم دینکرد توسط وست: by E. West, edited by Max Müller, Vol. XXXVII; Oxford 1892.
- ۲۸ *SBE., Vol. XLVII, by West*; Oxford 1897. ترجمه کتاب پنجم و هفتم دینکرد توسط وست:
- ۲۹ *Bundehesh-Herausgegeben, transcribirt, übersetzt und mit Glossar versehen von Ferdinand Justi*; Leipzig 1868. بندهش و متن پهلوی باز ترجمه یوستی:
- بشارة ۱۱ و ۱۰۲ و ۱۰۳ این فهرست نگاه کنید.
 بندهش ترجمه وست: *Sacred Books of the East, Vol. V, by West*; Oxford 1880.

* شمس العلماء دستور دکترا داراب یشتون سنجانا دستور بزرگ بمبئی در سن هفتاد و چهار سالگی در ۵ اوت ۱۹۳۱ مطابق ۱۳ ماه امرداد ۱۳۱۰ در بمبئی رحلت از دنیای بیوست.

- ۳۰ Ibid. pp. 153-187 and SBE., Vol. XLVII, : زاد سپرم ترجمه وست :
pp. 131-170.
- ۳۱ SBE., Vol. XVIII, by West; Oxford : دادستان دینیک ترجمه وست :
1882.
- ۳۲ Shikand Gānik Yōjār, the Pāzand-Sanskrit text edited by
Gūmānik Vijār, the Pāzand-Sanskrit text edited by
Hōshang Dastūr Jāmāsp J. Āsānā and E. W. West;
Bombay 1887.
- ۳۳ SBE., Vol. XXIV, by West; : شکند گانیک یوجار ترجمه وست :
Oxford 1885.
- ۳۴ SBE., Vol. V. : شایست لاشایست (شایست و شایست) ترجمه وست :
- ۳۵ Ibid. pp. 191-235. : زند بهمن یشت :
- ۳۶ Zand-i-Vohūman Yasn : زند بهمن یشت، متن با ترجمه بهرام گور انکلساریا :
and two Pahlavi Fragments by Behramgore Tahmuras
Anklesaria; Bombay 1919.
- ۳۷ Arda Viraf Nameh, The original Pahlavi Text, : اردا ویرافنامه، متن پهلوی و منظومه فارسی آن بنویسند بهرام با ترجمه دستور
Jāmāsp Asa; Bombay 1902.
with an introduction, notes, Gujarati translation and
Persian version of Zaratosht Behram in verse by Dastur
Kaikhusru Dastur Jāmāspji Jāmāsp Asa; Bombay 1902.
- ۳۸ Arda Viraf, with Gosht-i Fryano, and : اردا ویرافنامه، و مانیکان یوست، فریان و هادخت ناک، متن پهلوی و اوستا با ترجمه
Hoshangji Jāmāspji Asa and Martin Haug; Bombay, London 1872.
Hoshangji Jāmāspji Asa and Martin Haug; Bombay, London 1872.
Hadokht-Nask. The original Pahlavi and Avesta texts
prepared and translated by Dastur Hoshangji Jāmāspji
Asa and Martin Haug; Bombay, London 1872.
- ۳۹ Artā Virāf-Nāmak, Traduction par : اردا ویرافنامه ترجمه بارتمی :
M. A. Barthélemy; Paris 1887.
- ۴۰ Mainyo-i Khard. : مینوخرود، متن بازند و سانسکریت بخط لاتین با ترجمه وست :
The Pāzand and Sanskrit texts (in Roman characters)
as arranged by Neriosengh Dhaval, translated by West;
Stuttgart, London 1871.
- ۴۱ Mainyo-i Khard. : مینوخرود، متن پهلوی و بازند و سانسکریت با اهتمام میرید تهمورث دینشاه انکلساریا :
Dānāk-u Mainyō-i Khard. Pahlavi, Pāzand and Sanskrit
texts edited by Ervad Tehmuras Dinshaw Anklesaria;
Bombay 1913.
- ۴۲ Sacred Books of the East, Vol. XXIV, by : مینوخرود ترجمه وست :
West; Oxford 1885.

- ۴۳ Nāmakihā-i Mānūshchîhr, : نامه های منوچهر متن پهلوی باهنام دهایر :
edited by Ervad Bamanji Nasarvanji Dhabhar; Bombay
1912.
ترجمه نامه های منوچهر توسط روست :
SBE., Vol. XVIII, by West; Oxford 1882.
- ۴۴ Yātkār-i Zarīrān und sein Verhältnis : یادگار زیریران ترجمه کبیکر :
zum Šah-nāme von Wilh. Geiger, 1890.
- ۴۵ Artakhshīr-i Pāpakān aus dem : کارنامه اردشیر بابکان ترجمه نولدکه :
Pehlevi übersetzt von Theodor Nöldeke; Göttingen 1879.*
بشماره ۱۱۴ این فهرست نگاه کنید
- ۴۶ Kārnamē Artakhshīr i Pāpakān, The original Pahlavi
text edited with a transliteration in Roman characters,
translations into English and Gujarati by Darab Dastur
Peshotan Sanjana; Bombay 1896.
کارنامه اردشیر بابکان متن پهلوی با ترجمه دستور داراب پشوتن سنجانا:
- ۴۷ Kārnamak-i Artakhshīr : کارنامه اردشیر بابکان متن پهلوی با ترجمه آنتیا :
Pāpakān. The original Pahlavi text, with transliteration
in Avesta characters, translations into English and
Gujarati and Selections from the Shāhnāmeh, by Edalji
Kersāspji Antiā; Bombay 1900. این فهرست نگاه کنید :
بشماره ۲۱
- ۴۸ Husrav and his Boy "King : هوسرو کوآتان ورتک (خسرو انوشیروان پسر قباد و غلامش) متن پهلوی با ترجمه
The Pahlavi text "King :
Husrav and his Boy " published with its transcription,
translation and copious notes by Jamshedji Maneckji
Unvala; Paris.
- ۴۹ روایات داراب هرمزدیار در دو جلد باهنام هیرید مانکجی رستم جی اون والا
Unvālā چاپ بمبئی ۱۹۲۲ میلادی
- ۵۰ مجموعه ای از روایات در دو جلد، نسخه خطی
- ۵۱ صد در ندر و صد در بندش باهنام هیرید بهمن جی نوشیروانجی دهایر Dhabhar
چاپ بمبئی ۱۹۰۹
- ۵۲ Fragmens relatifs à la : علمای اسلام باهنام مول چاپ پاریس ۱۸۲۹ :
religion de Zoroastre par Jules Mohl; Paris 1829.

* پروفیسور نولدکه Nöldeke در سن نود و پنج سالگی در ۲۹ دسامبر ۱۹۳۰
مطابق ۸ دی ماه ۱۳۰۹ در کارلسروهه Karlsruhe از بلاد آلمان درگذشت راجع باین
مستشرق که بنا باقرار خودش بنصوصه از ایرانیان خودش نیامده بجلد دوم یشتها تفسیر
نگاشته ص ۱۶-۱۷ ملاحظه کنید

- ۵۳ Le Livre de Zoroastre : منظومه زرتشت بهرام بن یزدو :
de Zartusht-i Bahrâm ben Pajdû, publié et traduit par
Frédéric Rosenberg; St. Petersburg 1904.
- ۵۴ The Persian : خلاصه دین منظومه داراب پالن باستانام مدی :
Farziât-Nâmeh and Kholâseh-i Dîn of Dastur Darab
Pahlan, text and version with notes by Jivanji Jamshedji
Modi; Bombay 1924.
- ۵۵ An Old Pahlavi-Pazand Glossary, : فرهنگ لغات پهلوی و یازند :
edited by Destur Hoshangji Jamaspji Asa and Martin
Haug; Bombay, London 1870.
- ۵۶ Frahang i Oim in Wiener Zeitschrift für : فرهنگ پهلوی اولیم :
die Kunde des Morgenlandes, XIV Band 1900 und XV
Band 1901, von Hans Reichelt.
- ۵۷ Frahang i Pahlavik von Heinrich Junker; : فرهنگ پهلوی :
Heidelberg 1912.
- ۵۸ Hilfsbuch des Pehlevi von H. S. Nyberg : فرهنگ پهلوی :
Uppsala 1828.
- ۵۹ تاریخ سنی ملوک الارض والانیاء تألیف حمزه اصفهانی چاپ برلین ۱۳۴۰ هجری
- ۶۰ آثارالباقیه عن القرون الخالیة تألیف ابوریحان بیرونی باهتمام زاخو Sachau چاپ لیسبک
۱۹۲۳*
- ۶۱ Dictionnaire géographique, historique et : معجم البلدان یاقوت :
littéraire de la Perse, extrait du Moudjem el-Bouldan de
Yaqout, par Barbier de Meynard; Paris MDCCCLXI.
- ۶۲ Martin Luther : نوداة ترجمه مارتن لوتر :
- ۶۳ شاهنامه باهتمام آموزنده عکسی از روی خط اولیاء سبع شیرازی چاپ پوه ۱۳۱۹
- ۶۴ ابن خلکان چاپ طهران ۱۲۸۴
- ۶۵ بحر الجواهر تألیف محمد بن یوسف الطیب الهروی ۱۲۸۸
- ۶۶ نسخه المومنین تألیف حکیم مؤمن طبع سنه ۱۲۹۰
- ۶۷ Wetzstein : لغات فارسی و عربی : مقدمه الادب تألیف زنجیری باهتمام و تراشتن
چاپ لیسبک ۱۸۴۳ میلادی ; منتبهی الارب فی لغات العرب چاپ هند ۱۸۴۱ ; تاج العروس ;
لسان العرب ; لغت فرس اسدی باهتمام هورن Horn چاپ برلین ۱۸۹۷ ; فرهنگ
جمنگبری ; فرهنگ رشیدی ; فرهنگ سرودی ; برهان جامع ; برهان قاطع ; فرهنگ
المجنن آرا وغیره

* ادوارد زاخو Eduard Sachau زنده کشته کتب ابوریحان بیرونی در سن
هشتاد و شش سالگی در ۱۹ سپتامبر ۱۹۳۰ مطابق ۲۸ شهریور ماه ۱۳۰۹ در برلین بر حث
ایزدی پیوست

- هشت کتاب فارسی و عربی ذیل را که نگارنده خود در زیر دست انداشتم باستان بزرگوار و دوست دانشمند حضرت میرزا محمد خان بن عبدالوهاب قزوینی متوسل شده از نگارنده رفع احتیاج فرمودند سیاس یکران تقدیرشان میکنم
- ۶۸ کتاب التنبیه والاشراف تألیف مسعودی باهنام دخویه de Goeje چاپ لندن ۱۸۹۴
- ۶۹ مروج الذهب تألیف مسعودی باهنام باریر دُمینارد Barbier de Meynard جلد دوم
- ۷۰ کتاب الملل والنحل لمحمد بن عبدالکریم الشهرستانی طبع لندن ۱۸۴۶
- ۷۱ احسن التقاسیم فی معرفة الاقالیم لمحمد بن احمد بن ابی بکر المقدسی
- عجایب المخلوقات قزوینی باهنام وُستنفلد Wüstenfeld چاپ گوتینگن Göttingen ۱۸۴۹
- ۷۲ مفردات ابن الیطار : Traduction; L. Leclerc, première partie; Paris 1877.
- ۷۳ بحال النوارینج نسخه خطی منحصر بفرد کتابخانه ملی پاریس
- ۷۴ عُمر اخبار ملوک الفرس و سیرهم تألیف ابو منصور عبدالملک بن محمد بن اسماعیل التعالی باهنام زوتنبرگ Zotenberg چاپ پاریس ۱۹۰۰
- کتب مختلف دانشمندان و مستشرقین آلمان و انگلستان و فرانسه و پارسیان هند
- ۷۵ Bartholomae, Christian: Arische Forschungen, I Heft; Halle 1882; II Heft, Halle 1886; III Heft, Halle 1887.
- ۷۶ „ Die Gāthā's und Heiligen Gebeten des Altiranischen Volkes; Halle 1879.
- بشاره ۱۵ و ۱۶ و ۱۹ این فهرست نیز نگاه کنید :
- ۷۷ Baunack, Johannes und Baunack, Theodor: Studien auf dem Gebiete des Griechischen und der Arischen Sprachen, Band I, Teil II; Leipzig 1888.
- ۷۸ Brehms Tierleben. Säugetiere, III Band, Dritte Ausgabe; Leipzig und Wien 1900.
- ۷۹ Casartelli, L. C.: La Philosophie religieuse du Mazdéisme sous les Sassanides; Paris 1884.
- ۸۰ Christensen, Arthur: L'Empire des Sassanides; Kopenhagen 1907.
- ۸۱ Clemen, Carl: Die Griechischen und Lateinischen Nachrichten über die Persische Religion; Giessen; 1920.
- ۸۲ Dhalla, Maneckji Nusservanji: The Nyaishes or Zoroastrian Litanies; New York 1908.
- ۸۳ „ Zoroastrian Civilization; New York 1922.

- ۸۴ Darmesteter, James: Ormazd et Ahriman; Paris 1877.
- ۸۵ " Etudes Iraniennes, Tome Second; Paris 1883. بشاره: ۸ این فهرست نگاه کنید
- ۸۶ Dastur Hoshang Memorial Volume: being Papers on Iranian Subjects, written by various scholars; Bombay 1918.
- ۸۷ Geiger, Wilhelm: Ostiranische Kultur; Erlangen 1882. بشاره: ۱۲ و ۱۸ و ۴۴ نگاه کنید
- ۸۸ Geldner, Karl: Studien zum Avesta; Strassburg 1882.
- ۸۹ " Awestalitteratur im Grundriss der iranischen Philologie, herausgegeben von Wilh. Geiger und Ernst Kuhn, II Band; Strassburg 1896-1904. بشاره: ۳ این فهرست نگاه کنید
- ۹۰ Govindacharya, A. Svāmin: Mazdāism in the light of Vishnuism; Mysore 1913.
- ۹۱ Harlez, C. de: Calendrier Avestique et le Pays originaire de l'Avesta; Louvain 1882. بشاره: ۷ و ۱۳ نگاه کنید
- ۹۲ Haug, Martin: Ueber den gegenwärtigen Stand der Zendphilologie; Stuttgart 1868.
- ۹۳ " Ahuna-Vairya-Formel, das heiligste Gebete der Zoroastrier mit dem alten Zend-Commentar (Yasna 19): München 1872.
- ۹۴ " Essays on the Sacred Language, Writings and Religion of the Parsis, second edition, edited by West; London 1878. بشاره: ۲۸ نگاه کنید
- ۹۵ Hehn, Victor: Kulturpflanzen und Haustiere, achte Auflage; Berlin 1911.
- ۹۶ Hertel, Johannes: Beiträge zur Metrik des Avesta und Rgvedas; Leipzig 1927.
- ۹۷ Horn, Paul: Grundriss der Neupersischen Etymologie; Strassburg 1893.
- ۹۸ Hübschmann, H.: Persische Studien; Strassburg 1895.
- ۹۹ Herodotus: übersetzt von Friedrich Lange; Leipzig 1885.
- ۱۰۰ Jackson, A. V. Williams: Zoroaster, The Prophet of Ancient Iran; New York 1901.
- ۱۰۱ " Iranische Religion im Grundriss der iranischen Philologie, II Band; Strassburg 1896-1904.

- ۱۰۲ Justi, Ferdinand: Geschichte des Alten Persiens; Berlin 1879.
- ۱۰۳ „ Iranisches Namenbuch; Marburg 1895.
بشاره: ۱۱ و ۲۹ این فهرست نگاه کنید
- ۱۰۴ Langlois, Victor: Collection des Historiens anciens et modernes de l'Arménie; Paris MDCCCLXIX.
- ۱۰۵ Littmann, Enno: Morgenländische Wörter im Deutschen; Berlin 1920.
- ۱۰۶ Marquart, Josef: Untersuchungen zur Geschichte von Eran. Heft II; Leipzig 1905.
- ۱۰۷ „ Erānsahr; Berlin 1901.
- ۱۰۸ Modi, Jivanji Jamshedji: The Funeral Ceremonies of the Parsees, third edition; Bombay 1923.
- ۱۰۹ „ The Naôjote Ceremony of the Parsees, second edition; Bombay 1914.
- ۱۱۰ „ Religious Ceremonies and Customs of the Parsees; Bombay 1922.
- ۱۱۱ „ Asiatic Papers, Part IV; Bombay 1929.
- ۱۱۲ Modi Memorial Volume; Papers on Indo-Iranian and other subjects, written by several scholars; Bombay 1930.
- ۱۱۳ Neriosengh's Sanskrit-Uebersetzung des Yaçna, herausgegeben und erlaeutert von F. Spiegel; Leipzig 1861.
بشاره: ۱ و ۵ و ۶ و ۱۲۰ و ۱۲۱ این فهرست نگاه کنید
- ۱۱۴ Nöldeke, Theodor: Aufsätze zur Persischen Geschichte; Leipzig 1887.
بشاره: ۴۰ این فهرست نگاه کنید
- ۱۱۵ Pavry, Jal Dastur C.: The Zoroastrian Doctrine of a Future Life; New York 1926.
- ۱۱۶ Reichelt, Hans: Avestisches Elementarbuch; Heidelberg 1909.
- ۱۱۷ „ Avesta Reader, text, notes, glossary and index; Strassburg 1911.
- ۱۱۸ Scheffelowitz, J.: Die Altpersische Religion und des Judentum; Giessen 1920.
- ۱۱۹ Sir Jamsetjee Jejeebhoy Madressa Jubilee Volume: Papers on Iranian subjects, written by various scholars; Bombay, 1914.

- ۱۲۰ Spiegel, Friedrich: Eranische Alterthumskunde, III Bände; Leipzig 1871-1878.
- ۱۲۱ „ Die Traditionelle Literatur der Parsen; Wien 1860. شماره ۱ و ۵ و ۶ و ۱۱۳ این فهرست نگاه کنید.
- ۱۲۲ Sitzungsberichte der Königl. Preussischen Akademie der Wissenschaften; Berlin 1904.
- ۱۲۳ Söderblom, Nathan: La vie Future d'après le Mazdéisme; Paris 1901.*
- ۱۲۴ Taraporewala, Irach Jehangir Sorabji: Selections from Avesta and Old Persian; Calcutta 1922.
- ۱۲۵ „ The Religion of Zarathushtra; Madras 1926.
- ۱۲۶ Weissbach, F. H.: Die Keilinschriften der Achämeniden; Leipzig 1911.
- ۱۲۷ West, E. W.: Pahlavi Literature, im Grundriss der iranischen Philologie, II Band.
شماره ۲۳ و ۲۷ و ۳۰ - ۴۰ و ۴۲ این فهرست نگاه کنید.
- ۱۲۸ Wurm, Paul: Handbuch der Religionsgeschichte; Calw und Stuttgart 1908.
- ۱۲۹ Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft, Band I, Heft I; Leipzig 1922.

* ناتان زودر بلوم Nathan Söderblom دانشمند معروف و مطران بزرگ سوئدی در سن شصت و پنج سالگی در ۱۳ ژوئیه ۱۹۳۱ مطابق ۲۱ تیر ماه ۱۳۱۰ در اوسلا Upsala از بلاد سوئد بر حث ایزدی ریوست.

دین دبیره
(البای زند)

English	معنی امثال	املا لاتین	املا فارسی	مثال از اوستا	فارسی	اوستا
a	اهورا، خدا	ahura	آهور	اهور	ا	۱
ā	آذر، آتش	ātar	آتر	آتر	آ	۲
i	ایجا	idā	ایدا	ایدا	ای (کوتاه)	۳
ī	جمله، قوه	īra	ایر	ایر	ای (کشیده)	۴
u	اُشتر، شتر	ustra	اوشتر	اوشتر	اُ (کوتاه)	۵
ū	چرب	ūtha	اوت	اوت	اُ (کشیده)	۶
e (medial)	میهن، خانه	maetha- na	میتن	میتن	ا (دروسط)	۷
ē (broad)	راست، درست	ērēō	یرش	یرش	ا (کوتاه)	۸
ē (long)	نوا، نازورمند	ēma- vant	امونت	امونت	ا (کشیده)	۹
ō (broad)	یر، بسیار	pouru	پاورو	پاورو	اُ (کوتاه در وسط کلمه)	۱۰
ō (long)	یک	ōyum	اویوم	اویوم	اُ (کشیده)	۱۱
aw	آخور	ānharenn	اونگهرن	اونگهرن	اُ	۱۲
ñ	اند، میان	antarē	انتر	انتر	آن	۱۳
ā	لکام	āxna	آخن	آخن	آ (درینی تلفظ میشود)	۱۴
k	کام، کامه	kāma	کام	کام	ک	۱۵
kh	خرد	xratu	خرتو	خرتو	خ	۱۶
kh ^v or q	خواب	x ^v afna	خوفن	خوفن	خو	۱۷
g	گام، قدم	gāma	گام	گام	ک	۱۸
gh	موج زدن	ghāzar	غزر	غزر	غ	۱۹
ñ (ang)	جاری شدن	irathañh	قوتکه	قوتکه	آنک (دروسط و آخر کلمه درینی تلفظ میشود)	۲۰

۱ این حرف معمولاً در وسط کلمه میاید چنانکه در *gəu-ghosh* یعنی گاو فقط در گاتها چند لقی مصدر باین حرف است در سایر قسمتهای اوستا مثال فوق (*ghəu-ghosh*) باه و یا نوشته میشود

۲ مثال فوق (*ghəu*)، یعنی يك در مفعول به (*accusative*) استعمال شده است

۳ در توی بینی گفته میشود (*nasal*) غیشوی

۴ این حرف بمنزله خ فارسی است که پیش از واو مدوله نوشته میشود مثل خواو، خواهر، خواهش

۱ که تلفظ این حرف مثل (آ ن ک) میباشد همیشه بیش از ۴ (۵) که حرف ۴ ختم شده باشد استعمال میشود حرف ۴ همان ۱ (۱) میباشد که در نمره ۱۸ مرور شد و در آخر کله باین شکل نوشته میشود و گاهی در وسط کله نیز میآید

۲ حرف ۴ (ت) در آخر کلمه تغییر یافته باین شکل ع نوشته میشود مثل **استغفر** نیات
یعنی نوه و در برخی کلمات در اول نیز استعمال شده است در صورتیکه قبل از و (ک) یا ر
(ب) باشد **استغفر** کش و **استغفر** کنه و زردین

۳ re (ی بزرگ) و فا (واو بزرگ) مثل حرف مازو سکول majuscule الفبای

دیباچه

بنام ایزد بخشنده بخشایشگر مهربان

دقیقی چار خصلت برگزید است ز کیتی از همه خوبی و زشتی
لب یاقوت رنگ و ناله چنگ می چون زنگ و کیش زرنه‌شنی^۱

ستایش بجای آورم از برای دادار اهورامزدا ی رایومند و فرمند و بزرگترین
و بهترین و زیباترین و اُستوارترین و خردمندترین و آواسته‌ترین و پاک
و نیک منش و بسیار پناه دهنده، آن خرد مقدسی که ما را بیافرید و پیکر هستی
بخشید و پرورانید^۲

چو خواهی که باشد ترا دین درست بهستی دادار بگرو نخست
ز بنده نخواهد بجز راستی بسندش نیاید ره کاستی^۳

درود فرستیم بفرور زرتشت سپنمان پاک، نخستین کسی که نیک اندیشید
و از نیکی سخن گفت و نیکی بجای آورد^۴ کسی که سرور جهانی و بزرگ
روحانی و نخستین آموزگار دینی سراسر جهان است، کسی که نیکخواه‌ترین و بهترین
شهریار و رایومندترین و فرمندترین جهانیان است، کسی که در میان موجودات
ستایش برآورده‌ترین و بنیایش شایسته‌ترین است^۵

۲ یسنا ۱: ۱

۴ فرودین یشت قرات ۸۷-۸۸

۱ دقیقی

۲ زراشت بهرام بزرگ

۵ فرودین یشت قرة ۱۰۲

خجسته پی و نام او زرد هشت که اهریمن بدکنش را بکشت^۱

پس از ستایش و درود چنین گوید گزارنده این نامه مینوی ابراهیم
پور داود پور باقر پور محمد حسین کیلانی که این کم مایه را در تفسیر این قسمت
از اوستا که نامزد است به خرده اوستا، چنانکه در تفسیر اجزای دیگر کتاب
مقدس، همواره تاریخ ایران و زبان فارسی نیز منظور بوده در هر جا که مناسب دید
وقایع تاریخی را یاد آور کردید و هر لغتی را بجای خود که در کتب مورخین و یا
در فرهنگها تحریف شده و بسا بنابر صواب تعریف نشده اصلاح نمود و دیگر
اینکه در تفسیر این نامه از تعبیرات فلسفی دوری جست، گذشته از آنکه نگارنده
از عهده آن بر نمیآید، نخواست جز از نمودن معانی حقیقی فقرات بفلسفه و معانی
مجازی و تعبیرات شاعرانه پردازد و خیالات شخصی خود را بدهن خوانندگان
جای دهد دامنه فلسفه بسیار وسیع است هر اهل فنی بفراخور ذوق و ادراک
خود معانی بسیار دلکش حکمت و عرفان از این آیات ساده تواند استخراج نمود
همینقدر کوشش نگارنده در این بوده که از برای صحت مطالبی اسنادی بدست بدهد
تا خوانندگان را راه تحقیق باز باشد و بنوبه خود کار ناقص نگارنده را تکمیل
کنند و آنطوری که باید حق این نامه کهن سال را ادا نمایند چون نظر لاحق
درست تر از نظر سابق است چنین امیدوار میتوان بود که دانشمندان ایران بهتر
از نگارنده از عهده این خدمت برآیند در این خدمت ناچیز خود خوانندگان را
بلغات فرس و اوستا و بهلوی و یازند و پارسی که در این نامه بکار آمده
و نمونه ای از دامنه بهنوار زبان ایران است منتقل میسازد همچنین تقویم
بسیار منبسط ایران باستان که در سراسر این نامه از آلت سخن رفته
و بهترین دلیل تمدن سرزمین ماست قابل توجه است اگر عمری باقی باشد
پس از خرده اوستا بتفسیر بسنا خواهد پرداخت امید است که دادار اهورا مزدا
خدای یگانه ایرانیان او را باری کند و فروهر پیغمبر برگزیده اش زرتشت

خرده اوستا مجموعه ایست از نیایش و نماز و درود از برای هنگامهای مختلف شب و روز و روزهای متبرک ماه و جشنهای دینی سال و از برای هنگامهای مهم دیگر همچون روز سدره یوشیدن و کشتی بستن یجگان و عروسی و سوگواری و غیره

چون خرده اوستا از برای رفع حاجت به دینان فراهم شده و ممکن است هر کسی در طی زندگی، پیش آمدهای مخصوصی داشته باشد، چه خوش و چه ناخوش، و خود را بآدای وظیفه ای دینی یا بجای آوردن سیاسی در اوقات خوشی، یا از برای تسلیت خاطر خویش در مواقع ناخوشی و یا از برای جبران خطای خویش بدعا و نماز مخصوصی محتاج بیند از این جهت محتویات خرده اوستا در نسخ خطی یکسان نیست در برخی از آنها ادعیه مندرج است که در دیگری نیست لابد کم و بیش نوشته شدن ادعیه در نسخ بسته بیل و ذوق و سلیقه نویسندگان آنها بوده است برخی از این ادعیه که بنظر کسی مهم و ضروری آمده در نسخه ای درج شده و بنظر دیگری طرف

و بسا هم کله زند را بجای اوستا آورده اند باز دقیقی در شاهنامه گفته:

که ما راست گشیم و هم دین پرست کنون زند و در دست زی ما فرست

در کتب تاریخ هم نام آسمانی ایرانیان زند اوستا یازند تنها نامیده شده است همچنین در شعر مذکور خسروانی یادده با لفظ نسا آورده شده است چنانکه میدانیم نسا در اوستا نسا است و نسا یعنی کتاب است و مجموع اوستا دارای نیست و نسا نسا بوده است در هر جا که این لفظ آمده از آن اجزای کتاب مقدس اراده کرده اند

چون در طی تفسیر این نام مکرراً از قطعات یازند سخن رفته لازم است در این جا بیفزاییم، لفظ یازند نیز در فرهنگها درست تعریف نشده است یازند که بسیار بفارسی نزدیک است گزارش زند است باین معنی که از تفسیر بهلوی (زند) لفظ آرای را بیرون کرده و بجای آنها لغات ایرانی آورده و از خط بهلوی بخط اوستا نقل داده یازند نامیده اند امروزه مقداری از نوشتههای یازند که قسمی از آنها را میتوان تفسیر برخی از قطعات خرده اوستا شمرد و بسا ادعیه و رسالات و کتب بهین زبان در دست داریم در جزو قطعات خرده اوستا بیک رشته از ادعیه مختصر یازند خواهیم برخورد

گذشته از اینکه این اسناد یازند گنجینه ایست از لغات و ممکن است خواستاران زبان پاک و بی آلاش فارسی را از کلمات بیگانه بی نیاز سازد از لحاظ اخلاقی نیز گنجی است شایگان و هر ایرانی آزاد از خواندن آنها بهره مند تواند شد

گویند نخستین سخن از نامه یازند آنست که با سرم بد اصل میبوند (پیش)

حاجت بوده از قلم اقتاده است. نظر بهمین نکته است که گذشته از قطعات اوستائی مقدار زیادی از ادعیه بزبان پازند که در قرون مختلف انشاء گردیده در نسخ مختلف خرده اوستا ضبط شده است. در میان نسخ متعدد خرده اوستا که در ایران و هند نوشته شده بزحمت دو نسخه هم میتوان نشان داد که محتویات آنها یکی باشد^۱ در بسا از نسخ یشتها جزو سایر قطعات خرده اوستا نوشته شده و در نسخ دیگر فقط چند یشت انتخاب گردیده است. هر مزدیشت در هر نسخه موجود است.

نخستین مفسر اروپائی اوستا انکتیل دوپرون Anquetil-Duperron (۱۷۳۱-۱۸۰۵ میلادی) کلیه یشتها را با قطعات خرده اوستا "یشت ساده" امیده است. مفسرین دیگر اروپائی، چنانکه انیکل Spiegel همه قطعات دیگر اوستا را باستانهای یسنا و ویسپرد و وندیداد با هم خرده اوستا در يك جلد ترجمه کرده است و برخی از ادعیه پازند را هم در همان جلد جای داده است اما نظر اینکه قسمت بزرگ یشتها بخصوصه یشتهای بزرگ بسیار قدیمی است بهتر است که آن را از خرده اوستا جدا نموده اوستای کهنی را پنج جزء بدانیم: یسنا، ویسپرد، وندیداد، یشت، خرده اوستا. نگارنده در این جلد خرده اوستا آنچه را که باستانهای یسنا و ویسپرد و وندیداد و یشت در متن اوستای گلدنر Geldner آمده تفسیر میکنم از این قرار:

یشت اشم و هو، یثا هو: دو نماز مختصری که مجموع آنها پرامون یشت نام داده اند (رجوع شود بمقله آن)

دوم برنگ کنتی یسن سوم سروش یساز چهارم هوشیام
پنجم پنج یبایش: خورشید یبایش: مهر یبایش: ماه یبایش: اودویسور
بالو یبایش: آتن بهرام یبایش

ششم پنجگاه: هاوینگاه، ریتوینگاه، ازیروینگاه، اویسرو، ریمگاه، اُشپینگاه
هفتم دویسروزه: سیروزه کوچک، سیروزه بزرگ

خرده اوستا جای اصلی فقرات را نشان میدهم فقراتی از خرده اوستا که در اوستای کنونی نیست لابد باید از اجزای از دست رفته اوستای قدیم باشد در مقاله بعد از آذریاد که از پیشوایان نامی مزدیسنان است سخن خواهیم داشت

منون تفسیر بهلوی و تفسیر سانسکریت خرده اوستا که در قرن دوازدهم از دستور نویوسنگ مانده و تفسیر چند قطعات نیز بفارسی که در میان سالهای ۱۶۰۰ - ۱۸۰۰ فراهم شده در کتب ذیل ضبط است:

Zand i Khürtak Avistak by Ervad B. N. Dhabhar. Bombay 1937.

Collected Sanskrit Writings of the Parsis, edited by Shohriarji Dadabhai Bharucha; Part I, *Khorda-Avesta-Arthan*; Bombay 1906.

Études Iraniques par Darmesteter, Tome II; Paris 1888 pp. 263-324.

